

Buxus sempervirens en Taxus baccata

Spelen met blokhagen

Het is moeilijk om een harde grens aan te geven waar een lage haag eindigt en een hoge begint

Hagen zijn er in allerlei soorten en maten. Hoge hagen, lage hagen, borderranden, blokhagen en vormsnoei. De grenzen tussen de 'soorten' hagen zijn niet altijd even duidelijk. De blokhaag is een vorm die vooral wordt toegepast op A-locaties en op plaatsen waar onderhoud iets meer mag kosten. Er is geen echte definitie van een blokhaag en het sortiment dat geschikt is om blokhagen van te maken is vrij beperkt. Maar ook dan is er nog genoeg variatie in blokhagen te bedenken.

Auteur: Ronald Houtman
Foto's: Plants & Pictures

6 min. leestijd

SORTIMENT

Hoekig dus, terwijl vormsnoei zich uit in ronde of vloeiende vormen, die al dan niet iets specifiek voorstellen. Het mooie van al deze haagvormen is dat ze goed te combineren zijn. Zo wordt een gewone haag die gebruikt wordt als afscheiding, ineens een blokhaag als deze breder is en er hoogteverschillen in worden gesnoeid. Ook combinaties van blokhagen met accenten van vormsnoei kunnen zeer fraai zijn – hoe bewerkelijk ook. In dit artikel gaan we in op de heesters die geschikt zijn voor toepassing als blokhaag, met wat uitstapjes naar hoge en lage hagen en combinaties met vormsnoei.

Sortiment

Het sortiment dat gebruikt kan worden om hagen van te maken is vrij beperkt. Ten eerste moeten de te gebruiken planten goed op snoei reageren. Dit houdt in dat de planten (diep) gesnoeid moeten kunnen worden, maar niet te sterk groeien. Ter illustratie: een *Cupressocyparis leylandii* vormt een prima hoge haag, maar moet vanwege de forse groei minimaal twee keer per seizoen worden gesnoeid. Bij een iets langzamer groeiende *Thuja occidentalis*, bijvoorbeeld 'Brabant', is gewoonlijk een snoeibeurt per seizoen minder nodig. Dit geldt niet alleen voor hoge hagen, maar in principe voor alle hagen. Te langzaam groeien is ook niet wenselijk. Dan duurt het namelijk te lang voordat de haag dichtgroeit en ook als haag herkenbaar is. Ook de groeiwijze is van belang. Voor hoge(re) hagen moeten de planten opgaand groeien, voor blokhagen en vormsnoei zijn breder groeiende planten beter en voor lage(re) hagen zijn van nature bolvormig groeiende planten vaak het geschiktst.

In theorie kunnen hagen van wintergroene of bladverliezende planten worden gemaakt; in de praktijk zijn de meeste planten die als haag worden gebruikt wintergroen. Als het al bladverliezende planten zijn, dan houden ze hun blad, al dan niet verdroogd, tot ver in de winter vast. Dit is bijvoorbeeld het geval bij *Fagus* en *Carpinus*.

Oude bekenden

Het meest gebruikt voor blokhagen zijn *Buxus sempervirens*, *Lonicera nitida* en *Taxus baccata*, alle drie groenblijvend en alle drie bewezen zeer geschikt voor toepassing als blokhaag. Bijna iedereen kent wel fraaie voorbeelden van de toepassing ervan als blokhaag. De minst veelzijdige van dit drietal is *Lonicera nitida*, meestal in de vorm van de cultivar 'Maigrün'. Omdat deze plant lange twijgen kan maken, is hij niet geschikt voor vormsnoei en blijft het gebruik beperkt tot lage brede hagen en blokken. De struik groeit goed dicht en in combinatie

Ilex aquifolium 'Atlas'

Wat is een blokhaag?

Deze vraag stellen is gemakkelijker dan hem beantwoorden. Het verschil tussen een hoge en een lage haag is duidelijk. Er zou gesteld kunnen worden dat een hoge haag 1,8 m of hoger is en een lage haag lager is dan 1,8 m. Maar een haag van 1,5 m kun je moeilijk 'laag' noemen. Het is dus moeilijk om een harde grens aan te geven waar een lage haag eindigt en een hoge begint. Voor de borderrand ligt dat iets gemakkelijker. Dat zijn de randen waar je in principe overheen kunt stappen. In de praktijk zijn borderranden ongeveer 40 cm hoog, maar over een haagje van 80 cm kun je ook nog stappen. Gelukkig is er dan de blokhaag, die duidelijker herkenbaar is. Over het algemeen zijn blokhagen breder dan normale hagen. Eigenlijk zegt de naam het al. De hoogte is van ondergeschikt belang, maar in de praktijk zijn blokhagen meestal tussen 0,5 m en 1,5 m hoog. Ook blijkt uit de naam dat een blokhaag als blok gesnoeid is.

Het mooie van verschillende haagvormen is dat ze goed te combineren zijn

met het frisgroene blad geeft dit een frisse, gezonde blokhaag. Een nieuwe, geelbladige variant is 'Golden Glow'.

Buxus sempervirens is vooral in trek als lage haag, maar kan ook als blokhaag worden gesnoeid. Dan gaat het vooral om lagere blokken in kleinschaligere projecten. Ondanks de recente problemen in buxus, waar hier verder niet op in wordt gegaan, blijft buxus gewoon een prima bruikbare plant voor blokhaagen.

Wellicht de meest veelzijdige haagplant is *taxus*. Voor hoge(re) hagen zijn vooral *T. baccata* en *T. media* 'Hicksii' geschikt. Maar als het om blokhaagen en vormsnoei gaat, kan niemand om *T. baccata* heen. Door het donkergroene loof en de prima snoeibaarheid van *taxus* is deze plant al eeuwenlang populair. Ook voor combinaties van blokhaagen en vormsnoei is *taxus* gewoon de beste keus.

Hulst

Verschillende soorten en cultivars van *Ilex* zijn eveneens zeer geschikt als haag of blokhaag. Op de toepassing van *Ilex aquifolium* als hoge en voor-

al ook wat bredere haag valt niets af te dingen. De eerste jaren na aanplant kunnen de planten nog wat kaal zijn, maar eenmaal vaststaand kan *I. aquifolium* een mooie dichte haag vormen. Door vrouwelijke planten (bijvoorbeeld 'Alaska' of 'J.C. van Tol') af te wisselen met enkele mannelijke planten (bijvoorbeeld 'Atlas') zal de haag ook bessen geven, wat de biodiversiteit in de haag ten goede komt.

Geschikter voor lagere en blokhaagen zijn de cultivars van *I. meserveae*. Het donkergroene blad heeft vaak een wat blauwe glans (vandaar de Engelse naam blue holly), wat een mooi accent in een ontwerp kan vormen. Ook voor *I. meserveae* geldt dat het mooi kan zijn om in een haag vrouwelijke planten (bijvoorbeeld 'Blue Angel') af te wisselen met enkele mannelijke, zoals 'Blue Prince'.

Een derde soort, *I. crenata* (Japanse hulst), is juist prima geschikt voor lage en blokhaagen. Het is inmiddels algemeen bekend dat de buxushaagjes van Paleis Het Loo zijn vervangen door *I. crenata* Dark Green ('Icoprins11'). Deze goed groeiende

Buxus sempervirens.

Ilex aquifolium 'J.C. van Tol'

Japanse hulst kan natuurlijk ook goed worden gebruikt voor lage blokhagen. Maar ook de cultivar 'Convexa', met de typische bolle blaadjes, is geschikt voor blokhaagjes. Voor een extra kleuraccent kan ook worden gekozen voor geelbladige varianten zoals 'Golden Gem' en 'Golden Rock'. Houd er wel rekening mee dat hulst minder goed groeit op (zware) kleigronden en bij voorkeur gedijt op lichtere zand-, veen- en lössgronden.

(Half)wintergroen

Zoals al eerder aangegeven, zijn de meeste planten die gebruikt worden voor blokhagen wintergroen. Gemakshalve worden de soms halfwintergroene planten zoals *Ligustrum* en *Berberis media* hier maar even bij gerekend.

Ligustrum ovalifolium en *L. vulgare* zijn natuurlijk standaard-haagplanten en behoeven eigenlijk geen verdere toelichting. Veelgebruikte cultivars zijn *L. vulgare* 'Atrovirens' met iets donkerder groen blad en *L. ovalifolium* 'Aureum' met geelbont blad. Ook de geelbladige *L. 'Vicaryi'*, ontstaan uit een kruising tussen *L. ovalifolium* 'Aureum' en *L. vulgare*, is een prima haagplant. Veel breder en lager groeiend is *L. obtusifolium*. Hiervan zijn verschillende vormen in cultuur die geschikt zijn voor het maken van blokhagen: *L. obtusifolium* var. *regelianum* en 'Dart's Spreader' en Massif ('Ilvomassi'). Vooral laatstgenoemde is zeer geschikt voor lage blokhagen. Het is een goed groeiende plant met gezond, heldergroen blad.

Bij *Berberis* zijn het vooral de cultivars van *B. frikartii* en *B. media* die geschikt zijn als blokhaag. Bij beide gaat het om slechts enkele cultivars. Van *B. frikartii* zijn het de tot circa 1 m hoge 'Amstelveen' en de iets hoger groeiende 'Telstar' ($\pm 1,25$ m). De relatief kleine, glanzend donkergroene blaadjes van deze cultivars hebben een fraaie structuur, die iets extra's toevoegt aan een blokhaag. Bij *B. media* gaat het om drie cultivars: de groenbladige 'Parkjuweel', de purperroodbladige 'Red Jewel' en de geelbladige 'Dual Jewel'. De jonge scheuten van laatstgenoemde zijn diep oranje-rood, wat mooi afsteekt tegen het groengele loof. De andere cultivars zijn iets rustiger van kleur.

Echt wintergroen is *Mahonia aquifolium*. In vergelijking met de meeste andere planten die geschikt zijn voor toepassing als blokhaag heeft *Mahonia* een extra sierwaarde, namelijk de bloei. De heldergele bloemen van *M. aquifolium* hebben een grote toegevoegde waarde. Daar staat tegenover dat de wat grotere bladeren een iets minder strakke blokhaag zullen vormen. Alle goed groeiende cultivars

Carpinus betulus

Houd er wel rekening mee dat hulst minder goed groeit op (zware) kleigronden en bij voorkeur gedijt op lichtere zand-, veen- en lössgronden

van *M. aquifolium* zijn geschikt om als blokhaag toe te passen. Goede voorbeelden hiervan zijn 'Smaragd' en 'Undulata'. Behalve als blokhaag kan *M. aquifolium* ook als lage brede haag worden aangeplant.

Een andere groenblijvende heester die geschikt is als blokhaag, is *Viburnum tinus*. Door de klimaatverandering wordt deze heester inmiddels als volledig winterhard beschouwd. Net als bij *Ilex* kan het enkele jaren duren voordat de planten goed gesetteld zijn en ziet een blokhaag er wat rommelig uit. Maar als de planten eenmaal goed groeien, reageren ze prima op snoei en geven ze als extra een mooie witte bloei, vaak gevolgd door donkerblauwe bessen.

Bladverliezend

Ook hier weer twee overbekende heesters: *Carpinus betulus* en *Fagus sylvatica*. Ze zorgen gegarandeerd voor verwarring als de Nederlandse namen worden gebruikt: 'Wilt u een beukenhaag of een haagbeukenhaag?' Een beukenhaag is een haag van beuken, *Fagus sylvatica*. Een haagbeukenhaag is een haag van haagbeuken, *Carpinus betulus*. Hoewel ze geen familie zijn, verschillen deze planten bij een eerste indruk niet sterk van elkaar. De haagbeuk heeft iets kleiner blad en een iets fijnere vertakking. Beide planten zijn bladverliezend, maar hebben de neiging het dorre blad gedurende het grootste gedeelte van de winter vast te houden. Hoewel dit dus gewoon dood blad is, wordt

Ligustrum ovalifolium.

het door veel mensen gewaardeerd. Het geeft een rustiek beeld en biedt een schuilplaats voor kleine vogels en insecten. Die schuilplaats wordt door de wintergroene planten natuurlijk ook geboden. Zowel *Carpinus betulus* als *Fagus sylvatica* is een zeer veelzijdige haagplant, uitermate geschikt voor toepassing als hoge of lage haag of blokhaag.

Experimenteren

Veel planten die in dit artikel worden genoemd, hebben zich al lang en breed bewezen als blokhaag. Maar een blokhaag is op zich al geen 'natuurlijke' toepassing, dus een stapje verder out of the box kan ook geen kwaad. Een beetje experimenteren met blokhaagen kan tot verrassende resultaten leiden. Misschien zijn *Mahonia aquifolium* of *Viburnum tinus* al spannende toepassingen als blokhaag, maar wat te denken van *Forsythia intermedia*? Die is wellicht toepasbaar als wat hogere blokhaag, met sprankelend gele bloemen

in het voorjaar als toegift. Of *Nothofagus antarctica*, een middelgrote boom, die evenals *Carpinus* en *Fagus* ook al als hoge(re) haag wordt toegepast. Dus waarom niet als blokhaag? De fijne vertakking, kleine blaadjes en mooie donkerbruine takken met lenticellen zullen een mooi effect geven in een blokhaag.

Blokhaagen kunnen zeer fraai zijn en een wezenlijke waarde hebben op A-locaties en in prestigieuze ontwerpen. De mogelijkheden op het gebied van sortiment lijken wat beperkt, maar door te experimenteren kunnen verrassende effecten worden bereikt. De uitdaging is aan u!

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-6403